

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. 1. An contra instrumentur recte opponatur continentia falsi?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

tum speciale, licet fiat contra mandantem; negante autem Procuratore manum vel sigillum esse domini, recognitione facienda foret à principali; & si negaret esse manum suam, utendum foret probationibus, de quibus à n. 1871. in casu, quo ipsi incumberet probatio juxta loc. cit. quibus positus:

Exceptiones contra instrumenta, vel scripturas ad probandum productas, loquendo generaliter, ex pluribus capitibus fieri possunt; desumi possunt vel ex defectu conficientis, si probeatur non fuisse jure idoneus; ex defectu rei, super qua, ut si sit confectum super re illicita; ex defectu formæ, si destituitur debitis solemnitatibus in instrumento substantialibus, de quibus à n. 1906. Cæterum plures sunt casus particulares, ex quibus rectè impugnantur, ut si quis opponat, quòd contineat falsum; vetustate consumptum, cancellatum, rasum, delectum, munitum sigillo vel vitiato, vel adulterino, furtivum, fractum, &c. V. n. 1872.

§. I.

An contra instrumentum rectè opponatur continentia falsi?

1893. **R**Esp. quòd sic; conitat ex c. *accepimus* 4. b. t. nam cum controversia esset inter Archiepiscopum Cantuariensem, & monasterium S. Augustini super exemptione, & monasterium se tueretur privilegio Apostolico; Archiepiscopus autem illud falsitatis argueret, eaque præensione monasterium ad subjectionem compelleret: Alexander III. ad Archiepiscopum Eboracensem ita rescripsit: cum privilegia, non inspecta, non valeant argui falsitatis, & difficile sit, & periculosum ea apud sedem Apostolicam exhiberi: præcipimus, ut vel exhibeantur eidem Archiepiscopo in claustris prædictorum Fratrum vel in alio loco congruo, & securo, usque ad nativitatem proximam S. Joannis Baptistæ. Si verò nec venerit, nec sufficientem responsum miserit, ei perpetuum silentium imponatis, ipsa ulterius arguendi. *Interim autem, nolumus, illa privilegia vacillare: sed præcipimus sententiam, que eorum obtentu super statu Monasterii*

lata est, inviolabiliter observari: Jubemus etiam, ut Archiepiscopum in inspectione privilegiorum, 12. hominum numero, faciatis esse contentum.

Ex hoc deducitur 1. rectè opponi 1894. posse contra instrumentum, quòd sit falsum; in casu tamen, quo contra instrumentum falsitas opponitur, pertinere ad Judicem, statuere illi terminum, quem compareat ad illud inspiciendum, & convincendum; & si non venerit, ferri sententiam pro instrumento contra arguentem illud falsitatis; ut clarè patet ex verbis *dict. c. Ex literis, num. præced.* ibi: *si verò nec venerit*, Deducitur 2. quòd sententia lata vi alicujus instrumenti, vel privilegii producti, debeat, inviolabiliter observari (etiam si quis illud falsitatis arguat) donec falsitas probeatur; habetur ex eodem textu, ibi: *interim autem nolumus illa privilegia vacillare, sed præcipimus, &c.* ut supr.

Deducitur 3. non esse consultum, 1895. nec securum, instrumenta, vel privilegia in originali (esto pars illa falsitatis arguat) alio, etiam ad Judicem transmittit, nec ad hoc eum, qui produxit, teneri; sed sufficere (ubi de ipsius tenore dubitatur) ut parti adversæ exhibeantur in domo producentis (c. cit. ibi: *eidem Archiepiscopo in claustris prædictorum Fratrum*) vel in alio loco congruo, & securo exhibeantur, ut patet itatim, ex initio c. *Accepimus* in n. 1893.

Quæri autem potest, an, qui produxit 1896. privilegium, vel instrumentum, causam obtineret contra illum, qui falsitatis, illud arguebat, si postquam ad veritatem, illud omnino esse contra se, lacerasset, vel in ignem abjecisset? Abbas in *dist. c. Accepimus* n. 5. docet, tunc perinde censeferi debere, ac si plenè probasset; sed videtur dicendum, tali casu præsumendum quidem pro instrumento, si producens fuit in possessione actus, v. g. exemptionis, quam docere volebat allegatione instrumenti, vel privilegii; sic tamen, ut, si alio modo Adversarius falsitatem ejus, aut contrarium ritè probaret; tali casu contra illam præsumptionem pronuntiari deberet; & ita etiam tenet Layman in *cit. c. Accepimus* n. 3.

De eadem quæstione, initio §. proposita agitur *L. cum precibus 18. C. de probationib. & L. 2. C. b. t.* ubi Zæsius in *tit. 21. C. de fide instrum. q. 1.* tradit, si instrumentum contineat falsum, non esse illi habendam fidem, *L. pen. Cod. de probat.* nam propter falsum, totum falsum iudicatum, nisi separata contineat capitula. *c. si ad scripturam*, ubi *gl. dist. 9.* cum non debeat utile per inutile vitiari, *c. utile, de reg. jur. in 6.* qui *q. 6.* addit, contra instrumenta testes admitti, uti & alias legitimas probationes, *c. cum à nobis 28. de testib.* quot autem requirantur? dubium esse; velle glossam, duos sufficere omni exceptione majores. *Inst. de inutili stipul. ad §. item verborum;* & hujus opinionem procedere posse, testibus instrumento ascriptis, mortuis, cum fides instrumenti à tabellione solum dependeat; cujus fides infringitur duobus reclamantibus, *V. Covarr. 2. variar. resol. c. 13. n. 11.* Si verò ascripti omnes vivant, aut aliquid non impediatur, pauciores producti in contrarium, ipsius instrumenti vim non enervant, *c. cum Joannes eod. V. Donell. ad L. 1. hoc tit.* Sed, quid dicendum ad id, quod dictum est de Testibus? habetur ibidem in additionibus *lit. I.* circa illam quæstionem meritò videndum, eleganter distinguentem Godofredum *ad L. 15. b. t. & Bacc. ad Trent. vol. 2. disp. 5. tb. 5. lit. C. Scotanum in Exam. Jurid. pag. 523.* quamvis ibidem Author dicat: Ego hanc rem arbitrio Judicis relinquendam puto, qui quantum fidei habeat Testibus, ex circumstantiis judicet, cum *Boër. decis. 118. & Menoch. 2. Arbitr. qq. cas. 105.*

1897. Not. præterea, dubitari, an instrumentum vitietur in totum, si solum in una parte vincatur de falso? Resp. distinguendum, an falsum versetur circa substantiam? & eo casu vitiari in totum, nimirum non tantum quoad substantiam, & ab ea dependentia, vel accessoria; si verò verum sit circa quædam independentia ab eo, circa quod falsum continet, quoad ea non vitiari; reddi tamen suspectum. Ratio primi est, quia cadente illo, cadit,

quidquid ab eo dependens est; Ratio secundi, quia utile per inutile vitiari non debet, quando inconnexa, & separabilia sunt: ratio tertii; sumitur arg. *c. si ad scripturas 7. dist. 9.* ubi D. Augustinus: Si ad scripturas sanctas, inquit, admissa fuerint vel officiosa mendacia, quid in eis remanebit auctoritatis? quæ tandem de scripturis illis sententia proferetur, cujus pondere contentiosæ falsitatis obteratur improbitas?

1898. Difficultas fieri potest ex eo, ut instrumentum in una parte falsum, vitietur in reliquis, licet independentibus, si falsitas commissa sit à Notario in una parte substantiali; quia fides instrumenti pendet à fide Notarii, quæ, si vacillet in una parte instrumenti, totum vitiat, & falsum reddit: semel enim malus, semper præsumitur malus in eodem genere mali; sic Menochius *de præsumpt. l. 5. præsumpt. 2.* contrarium autem tenet Fachinæus *l. 9. Controvers. c. 79.* dicens, quod instrumentum solum vitietur in ea parte, in qua falsitas deprehenditur: & quamvis instrumenta non valeant, quæ Notarius postea conficiet; quia scilicet non potest amplius exercere officium Notariatus: non tamen sequitur, quod etiam aliæ partes instrumenti jam confecti, in quibus falsitas non apparet, non valeant: alioquin omnia, quæ prius gessit, præsumenda essent falsa; quod est absurdum.

Hanc Fachinæi opinionem censet non esse improbabilem Pirhing *de fide instrument. n. 52.* Mihi tamen videtur, probatio ex tali instrumento desumpta non esse firma, sine aliis adminiculis, quod revera meritò vacillet fides Notarii in falso deprehensi; quod confirmari potest ex S. Ambrosio, *libr. de Paradyso c. 22.* relato in *c. pura, & simplex 3. q. 9.* ibi: *pura & simplex testimonii series intimanda est. Plerumque testis, dum aliquid ad seriem gestorum ex suo adjicit, totam testimonii fidem, partis*

partis mendacio, decolorat. Nihil igitur, vel quod bonum videtur, addendum est.

§. 2.

De reliquis vitiis, quæ contra instrumenta opponi possunt.

1899. **H**UIC quæstioni resolvendæ servit i. *c. Licet 5. de crimine falsi*; ubi exponuntur plures defectus, ex quibus agnosci possit falsitas, quæ committi potest in literis Apostolicis; sed de hoc agimus *l. 5. tit. 20.* Alterum est *c. inter dilectos 6. h. t.* Casus in hoc *c.* iste est. Controversia erat inter Abbatem S. Donati, nomine Monasterii, & Mediolanensem Archiepiscopum super portu Scozulæ, & annexis, quæ Monasterium ad se pertinere dicebat, ideoque sibi cum fructibus perceptis restitui petebat: salvo jure addendi, vel demendi libello; & intentionem suam probavit i. per privilegium Luitardi Comitis quondam Episcopi Lucani, fundatoris, qui ea monasterio donaverat; 2. per instrumentum sententiæ pro monasterio ab Asperto, quondam Archiepiscopo Mediolanensi, lata, ex Ludovici Imperatoris delegatione; 3. ex privilegio Henrici Imperatoris, qui ea omnia monasteria confirmavit, vel etiam contulit; 4. ex instrumento locationum, quas Abbates variis temporibus faciebant; 5. per productos testes probare nitebatur, quod supra annos 50. in possessione fuerit, & quod fama publica sit de donatione, à Luitardo factâ monasterio.

Econtra Procurator Archiepiscopi plura contra productum ab Abbate instrumentum, seu privilegium opposuit i. quod maxime consumptum sit in annotatione indictionis, ubi falsitas facile deprehendi potuisset; 2. cum charta vetustissima videretur, scriptura visa est recentior; 3. sigillum vitiosè appositum videbatur; partim quia Cæsaris potius referebat imaginem, quàm Episcopi; partim quia in una sigilli parte cera nec in planitie, nec in colore parti alteri similis appare-

bat; partim quia in nomine Luitardus duæ literæ, ita ut æquè Lotharius legi posset, imò spatia interjecta in literis omisissis ita se habebant, ut Lotharii nomen magis conveniret; parim quia cera ex parte interiore erat vetusta, ex parte autem exteriori recens, & mollis; insuper sub vetusto sigillo charta erat perforata, & per glutinum novæ appositæ ceræ fulcrum ipsi additum; sed & eadem falsitatis species in cæteris ferme Imperatorum privilegiis apparebat, præter privilegium Henrici, quod tamen etiam ad fidem faciendam sufficere non videbatur, quia nec publicâ manu confectum erat, nec authenticum sigillum habebat, & quod ex media parte fuerit consumptum, & ultima nominis Sybillaba *icus* appareret, ut non minus Ludovici sigillum esse potuisset.

Deinde contra instrumentum latæ pro monasterio sententiæ opposuit, esse suspectum; tum quia quædam literæ apparebant; tum quia Notarii subscriptio aliam manum præferebat, quàm scriptio instrumenti, quam tamen Notarius in subscriptione profiteretur se manu suâ scripsisse; litera quoque recentior videbatur, quàm charta, & atramentum, aquâ infectum, ut vetustius appareret; in omnibus autem privilegiis imperialibus, licet posterioribus, nulla mentio sententiæ latæ. Subjunxit: dato etiam, quod instrumentum de lata sententia legitimum foret, nihil tamen nocere posse Ecclesiæ Mediolanensi ex eo probavit; quod lata dicatur *inter alios*; res autem inter alios acta aliis non præjudicat; quare nec attestations, quæ in eodem instrumento continentur, nocere Ecclesiæ debent, cum inter alias personas, & in alio iudicio receptæ sint.

Demum etiam contra productum privilegium Henrici Imperatoris excepit, dicens, videri non tantum *confirmatorium*, sed etiam *donatorium*; quia autem id *respectu eorundem* intelligi non potest, cum eadem res respectu eo-